

Ørreddambruget er endnu forholdsvis ungt. Dets Forudsætning skabtes, da den kunstige Befrugtning og Klækning af Ørredæggene opfandtes, eller rettere, da Opfindelsen, der var blevet gjort gentagne Gange (87 j), endelig blev reklameret op, saa at den vakte fornøden Opmærksomhed; dette skete omkring Midten af forrige Aarhundrede. Tidligere havde man nok kunnet holde indfangede Ørreder i Damme, ogsaa fodret dem; men nu begyndte man at indrette Klækkeanstalter, i hvilke et stort Antal befrugtede Ørredæg anbragtes, og hvorfra den klækkede Yngel fordeltes rundt til Vandløbene; man fik da ogsaa Muligheder for at udsætte Ørredyngel til Opdræt i Damme. Noget synderligt Omfang fik Ørreddambruget dog først i den sidste Fjerdedel af forrige Aarhundrede, og det lader til, at U. S. A. her førte an; der var man i hvert Fald midt i 70'erne begyndt at klække Kildeørredrogn og holde Fisken i Damme. Efterhaanden som Teknikken udvikledes, blev de forskellige Ørredarter Genstand for Opdræt til voksen Størrelse; medens forskellige (som Laks, Huchen, Røj o. a.) atter opgaves som mindre egnede, fandt vor almindelige Ørred og de to nordamerikanske Arter, Kildeørreden (indført til Europa 1876) og Regnbueørreden (indført til Europa 1882) snart almindelig Anvendelse som Damfisk. Nu er det Regnbueørreden, der anvendes mest, medens Kildeørreden

Fig. 5. Smidt Nissen 1853—1933.
Foregangsmand paa Ørreddambrugets Omraade.

er gledet i Baggrunden. Hos os indrettedes den første Klækkeanstalt i 1858 ved Randers af Amtsfuldmægtig Hansen, hvorefter i 1865 fulgte et Udklækningshus ved Nørremølle indrettet af det nystiftede Fiskeriselskab for Viborg og Omegn med Adjunkt Arthur Feddersen som drivende Kraft (37 b). Forskellige andre Klækkeanstalter fulgte efter; alle arbejdede de med Udsætning af Yngelen i frie Vande for Øje. Anderledes blev det, da Ørreddambruget kom til. — De første Ørreddamme hos os anlagdes i 1896 (Frøjk ved Holstebro) af Amtsforvalter Markmann; derpaa fulgte Koldingegnen, hvor Smidt Nissen i 1897 satte Ørredyngel i en Dam i Hvilestedgaard's Have og næste Aar anlagde Hvilestedgaard Fiskeri, medens P. Jørgensen anlagde Kildeværk Fiskeri (81 b, 87 mmm, Fig. 5). Hermed indlededes en Række af Nyanlæg, der tog Fart omkring Aarhundredskiftet, men snart blev Genstand for usund Spekulation, saa at adskillige store Ørreddambrug gik fallit (21). Efterhaanden arbejdede Ørreddambruget sig dog frem, saa at der før den første Verdenskrig her i Landet ansloges at være godt 100 Klækkeanstalter og omkring 300 Dambrug med godt 3.000 Damme (i alt over 200 ha Vandareal). Saa godt som hele Pro-

duktionen af Spisefisk eksporteredes til Tyskland, og da dette Marked under Verdenskrigen brød sammen, maatte mange af vore Ørreddambrug nedlægges. Efter den første Verdenskrig oparbejdedes Markeder i andre Lande, i nogle Tilfælde dog efter det farlige Dumping-Princip, der fik det paagældende Land til snarest at lægge vore Ørreder Hindringer i Vejen. Danmark er i Stand til at producere Damørreder saa billigt, at næppe noget andet Land kan konkurrere dermed; Følgen er, at vi efterhaanden har prøvet Eksport til en lang Række Lande, men er blevet ramt af Toldbeskyttelse og Importregulering, saa at kun faa Markeder stod os helt aabne. Produktionen af Damørred tiltog Aar for Aar (87 00), hvilket skete mere ved en Intensivering af Driften end ved en Udvidelse af Dambrugene. Den anden Verdenskrig har foreløbig medført Bortfald af en Del af Eksportmarkederne og megen Usikkerhed med Hensyn til Fremtiden; den midlertidigt indførte Autorisation af Dambrugene har medført, at deres Tal og Produktionen nu nøjagtigt kan opgives; der var i 1943 105 Ørreddambrug med godt 3.200 Damme med et samlet Areal af ca. 1.250.000 m² og med Produktionstilladelse for 930.000 kg Ørred.